FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER FREMSAT DEN 18. MAJ 1977 [1]

Høje Ret.

Denne sag er blevet forelagt Domstolen ved en anmodning om en præjudiciel afgørelse fra Raad van Beroep Amsterdam. Appellanten i retsforhandlingerne for den nævnte ret er fru Blottner, og det væsentlige spørgsmål under de nævnte retsforhandlinger er, om hun i medfør af fællesskabsretten er berettiget til en nederlandsk invalidepension. Det står fast, at hun ikke er berettiget til en sådan pension alene i medfør af nederlandsk ret. Indstævnte under retsforhandlingerne er den nederlandske myndighed, som vil være ansvarlig for udbetalingen af pensionen til hende, hvis hun er berettiget hertil, nemlig Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging (nye almindelige handelsforening).

Blottner er tysk statsborger. Hun blev født i 1910 i Dresden. Hun boede og havde beskæftigelse i Nederlandene fra 1928 til 1940. Hun vendte derefter tilbage til Tyskland, hvor hun arbejdede indtil 1946. Hun har ikke haft nogen lønnet beskæftigelse siden da. I 1973 blev hun offer for en ulykke, som gjorde hende til invalid. I øjeblikket bor hun i Vestberlin.

Blottner indgav efter sin ulykke ansøgning til indstævnte om en nederlandsk invalidepension og til den kompetente tyske myndighed, Bundesversicherungsanstalt für Angestellte i Berlin, om en tysk invalidepension.

På det tidspunkt, da Blottner arbejdede i Nederlandene, var arbejdstageres sikring mod risikoen for invaliditet reguleret ved lov om invaliditet (»Invaliditeitswet« eller »IW«) af 5. juni 1913. Denne lov var, hvad der i fællesskabsjargon betegnes som lovgivning af »type B«, dvs. den gjorde ydelsernes størrelse afhængig af forsikringsperiodernes længde. Den 1. juli 1967 blev IW afløst af »Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekring« (lov om uarbejdsdygtighedsforsikring eller »WAO« af 18. februar 1966). Denne er derimod en lovgivning af »type A«. I medfør af denne lov er ydelsernes størrelse uafhængig af forsikringsperiodernes varighed. WAO indeholder intet krav om forsikringsperiodernes længde, end ikke for berettigelsen til ydelse. Retten til ydelse afhænger af, at den pågældende arbejdstager er omfattet af lovgivningen på tidspunktet for forsikringsbegivenhedens indtræden.

Den pågældende tyske lovgivning, »Angestelltenversicherungsgesetz« (lov om forsikring for arbejdstagere), er af type B. Betydningen heraf er følgende.

Som Domstolen ved, sondrer kapitel 2 i afsnit III i Rådets forordning (ØØF) nr. 1408/71, som omhandler ydelser ved invaliditet, og som består af forordningens artikler 37-43, mellem to tilfælde, hvoraf det første vedrører arbejdstagere, som udelukkende har været omfattet af lovgivninger af type A, og det andet vedrører arbejdstagere, som har været omfattet enten udelukkende af lovgivninger af type B eller af lovgivninger af begge typer.

Artikel 37, stk. 1 beskirver lovgivninger af type A, og artikel 37, stk. 2 henviser til bilag III, hvori der er anført lovgivninger af denne type, som er i kraft på de enkelte medlemsstaters områder. Fortegnelsen omfatter WAO. Artiklerne 38 og 39 regulerer retten til ydelser for arbejdstagere, som kun har været omfattet af lovgivninger af type A. Disse artikler kræver ikke nærmere omtale.

1 — Oversat fra engelsk.

Artikel 40 omhandler rettigheder for arbejdstagere af den anden kategori. Denne artikel fastslår, for så vidt det er af betydning, at bestemmelserne i kapitel 3, som vedrører ydelser ved alderdom og dødsfald i form af pensioner, finder »tilsvarende« anvendelse. Kapitel 3 omfatter forordningens artikler 44-51. Af disse artikler er der især to, som er af betydning her, nemlig artiklerne 45 og 46. Domstolen har tidligere taget stilling til disse artikler, især i sag 24/75 *Petroni/ONPTS* (Sml. 1975, s. 1149). Problemet i det foreliggende tilfælde er imidlertid fuldstændig forskelligt fra, hvad den nævnte sag omhandlede.

Artikel 45, stk. 1 indeholder den almindelige regel om sammenlægning af forsikringsperioder. Artiklen lyder, som ændret ved artikel 1, nr. 13 i forordning nr. 2864/72 (EFT 1972 (31. 12.), s. 12; org.ref. JO L 306 af 31. 12. 1972.), således:

»Såfremt erhvervelse, bevarelse eller generhvervelse af ret til ydelser efter en medlemsstats lovgivning er betinget af, at der er tilbagelagt forsikrings- eller bopælsperioder, skal denne medlemsstats institution i fornødent omfang medregne forsikrings- eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter enhver anden medlemsstats lovgivning, som om det drejede sig om perioder, der var tilbagelagt efter den for denne institution gældende lovgivning«.

Artikel 45, stk. 2 omhandler det tilfælde, hvor en arbejdstager har tilbagelagt forsikringsperioder inden for et fag, for hvilket der gælder en særordning, eller inden for en bestemt beskæftigelse. Der er ingen grund til, at jeg trætter Domstolen med detaljerne heri.

Artikel 45, stk. 3 er den bestemmelse, som denne sag drejer sig om. Den lyder således:

»Såfremt en medlemsstats lovgivning, som gør tilkendelse af ydelser betinget af, at arbejdstageren er omfattet af denne lovgivning på tidspunktet for forsikringsbegivenhedens indtræden, ikke stiller krav om forsikringstid af en vis længde, hverken i henseende til erhvervelse af ret til ydelser eller til disses beregning, skal enhver arbejdstager, som ikke længere er omfattet af nævnte lovgivning, ved anvendelsen af bestemmelserne i dette kapitel anses for endnu at være omfattet af den på tidspunktet for forsikringsbegivenhedens indtræden, såfremt den pågældende på det nævnte tidspunkt er omfattet af en anden medlemsstats lovgivning eller, hvis dette ikke er tilfældet, såfremt han kan gøre krav på ydelser efter en anden medlemsstats lovgivning. Denne sidste betingelse anses dog for opfyldt i det i artikel 48, stk. 1 omhandlede tilfælde.«

(Det »i artikel 48, stk. 1, omhandlede tilfælde« foreligger, hvor den samlede længde af de forsikringsperioder, som den pågældende arbejdstager har tilbagelagt i en medlemsstat, er under et år, og hvor der, når alene disse perioder lægges til grund, ikke er erhvervet ret til ydelser i medfør af denne stats lovgivning. Dette synes ikke at være tilfældet for så vidt angår den foreliggende sag, men jeg anfører det, fordi den sidste sætning i artikel 45, stk. 3 udtrykkelig er nævnt i et af de spørgsmål, som Raad van Beroep har forelagt Domstolen).

Kommissionen anførte, at artikel 45, stk. 3 faktisk især, og egentlig udelukkende, sigter til den nederlandske lovgivning, som kun gør tildelingen af ydelser betinget af, at den pågældende arbejdstager er omfattet heraf på tidspunktet for forsikringsbegivenhedens indtræden. At det forholder sig således viser sig at være bekræftet ved en erklæring fra Rådet, som er indeholdt i dets forhandlingsprotokol af 14. juni 1971, da forordning nr. 1401/71 blev vedtaget. Kommissionen har i sit indlæg henvist til denne erklæring, og indholdet heraf blev på Domstolens opfordring meddelt denne af Kommissionen. Kommissionens juridiske konsulent oplyste under den mundtlige forhandling, at denne erklæring, skønt den i almindelighed meddeles af

Kommissionen, ikke officielt er blevet offentliggjort. Jeg tvivler derfor strengt taget på, at der kan tages hensyn til denne erklæring ved fortolkningen af forordningen. Men jeg kan næppe tro, at dette er af betydning, fordi der ikke kan bestå nogen tvivl om, at den relevante nederlandske lovgivning, som er i kraft nu, nemlig WAO, opfylder beskrivelsen i artikel 45, stk. 3, fordi den gør »tilkendelsen af ydelser betinget af, at arbejdstageren er omfattet [heraf] på tidspunktet for forsikringsbegivenhedens indtræden«, og fordi den »ikke stiller krav om forsikringstid af en vis længde, hverken i henseende til erhvervelse af ret til ydelser eller til disses beregning«.

Som Domstolen ved, omhandler artikel 46 tildeling af ydelser. Den sondrer i denne forbindelse mellem det tilfælde, hvor en arbejdstager, som har været omfattet af en bestemt medlemsstats lovgivning, »opfylder de i nævnte lovgivning foreskrevne betingelser for erhvervelse af ret til ydelser, uden at bestemmelserne i artikel 45 behøver at bringes i anvendelse«, og det tilfælde, hvor »de foreskrevne betingelser for erhvervelse af ret til ydelser« for en arbejdstager i en medlemsstat »kun opyldes ved anvendelse af bestemmelserne i artikel 45«. Det førstnævnte tilfælde er dækket af artiklens stykke 1, det sidstnævnte af stykke 2, ifølge hvilket tildelingsproceduren gøres anvendelig. Som Domstolen ved, skal den kompetente myndighed i hver medlemsstat, med henblik på anvendelsen af denne procedure, i medfør af stk. 2, litra a) beregne »det teoretiske beløb for den ydelse«, som arbejdstageren ville kunne gøre krav på, hvis samtlige forsikringsperioder, der er tilbagelagt i de medlemsstater, af hvis lovgivning den pågældende har været omfattet, havde været tilbagelagt efter den omhandlede stats lovgivning. Stykke 2, litra a) indeholder en bestemmelse om, at ydelsens beløb i medlemsstater med lovgivninger af type A i medfør af disse skal anses for det »teoretiske beløb«.

Jeg skal nu vende tilbage til de faktiske omstændigheder i denne sag.

Blottners ansøgning til Bundesversicherungsanstalt für Angestellte om en tysk pension blev først afvist. Det er ikke klart, hvorfor den blev afvist, men det forekommer sandsynligt, at det skete af rent formelle grunde. Afvisningen medførte imidlertid, at indstævnte også afviste Blottners ansøgning om en nederlandsk pension. Dette skete, fordi indstævnte tog det som bevis for, at hun ikke var »omfattet af en anden medlemsstats lovgivning« eller i stand til at »gøre krav på ydelser efter en anden medlemsstats lovgivning«, således at hun kunne henføres under bestemmelserne i artikel 45, stk. 3. Hun var naturligvis ikke berettiget til en nederlandsk pension, medmindre artikel 45, stk. 3 fandt anvendelse, fordi hun ikke var omfattet af WAO på tidspunktet for sin ulykke.

Blottner appellerede afvisningen af ansøgningen om en tysk pension til Sozialgericht Berlin og afvisningen af ansøgningen om en nederlandsk pension til Raad van Beroep.

Bundesversicherungsanstalt für Angestellte ændrede sin beslutning, medens Blottners appel verserede for Sozialgericht, og tillagde hende en pension fra den 1. januar 1974. Det er blevet oplyst for Domstolen, at denne pension blev ændret til en alderspension, da Blottner fyldte 65. Det blev også oplyst, at der verserer andre søgsmål for Sozialgericht vedrørende beregningen af pensionens størrelse, men det er denne sag uvedkommende.

Efter at have erfaret, at Blottner var blevet tillagt tysk pension, tog indstævnte hendes sag op til fornyet overvejelse og indrømmede, at hun i medfør af artikel 45, stk. 3 principielt var berettiget til ydelse efter WAO. Indstævnte indtog imidlertid det standpunkt, at Blottner faktisk ikke opfyldte betingelserne for at modtage ydelser efter denne lovgivning, fordi hun på tidspunktet for sin ulykke ikke havde lønnet beskæftigelse men alene arbejdede i sit hjem, og fordi hun ikke, for så vidt angår husligt arbejde, var

mindst 15 % uarbejdsdygtig, hvilket er det minimum, som er fastlagt ved WAO (artikel 19, stk. 4). Indstævnte opretholdt således sit afslag på at yde Blottner en pension, og retsforhandlingerne for Raad van Beroep fortsætter.

Årsagen til den foreliggende sag er, at Raad van Beroep, trods indstævntes indrømmelse, ikke er sikker på, at artikel 45, stk. 3 gælder for Blottner.

Den vanskelighed, som Raad van Beroep møder, er dobbelt.

For det første kan der ikke, som jeg har påpeget, bestå nogen tvivl om, at beskrivelsen i indledningen til artikel 45, stk. 3, »en medlemsstats lovgivning, som gør tilkendelse af ydelser betinget af, at arbejdstageren er omfattet af denne lovgivning på tidspunktet for forsikringsbegivenhedens indtræden«, og som »ikke stiller krav om forsikringstid af en vis længde, hverken i henseende til erhvervelse af ret til ydelser eller til disses beregning«, er egnet til at dække WAO. På den anden side er den ikke egnet til at dække den nederlandske lovgivning, som blev erstattet af WAO, nemlig IW, der, som jeg nævnte, var af type B. Blottner var imidlertid, skønt hun på et tidspunkt var omfattet af IW, aldrig omfattet af WAO. Hvis beskrivelsen derfor, for så vidt det er af betydning, skal fortolkes således, at den alene henviser til WAO, kan det ikke siges om Blottner, at hun »ikke længere er omfattet af nævnte lovgivning«, eller at hun kan »anses for endnu at være omfattet«, således at hun kan opfylde betingelserne i artikel 45, stk. 3. Spørgsmålet er derfor, om beskrivelsen kan fortolkes således, at den henviser til den materielle nederlandske lovgivning, som er i kraft fra tid til anden, skønt den tidligere var af type B.

Dette er på ingen måde et nyt problem. Et lignende problem opstod under de tilsvarende bestemmelser i forordning nr. 3, og svaret herpå blev givet af Domstolen i sag 4/66 *Labots/Raad van Arbeid Arnhem* (Sml. 1965-1968, s. 315). Domstolen statuerede i den nævnte sag, at disse bestemmelser skulle fortolkes i lyset af traktatens artikel 51, som blandt andet har til formål at gøre det muligt for en vandrende arbejdstager at erhverve og bibeholde ret til ydelser for samtlige arbejdsperioder tilbagelagt i forskellige medlemsstater, uden at han stilles ringere end andre arbejdstagere, fordi han har udnyttet sin ret til fri bevægelighed. Dette formål vil blive kulkastet, hvis en arbejdstager ved at udøve denne ret mister sin adgang til social sikring i en medlemsstat, som han har arbejdet i.

Opbygningen og ordlyden af de bestemmelser i forordning nr. 1408/71, som det her drejer sig om, er ikke helt den samme som i bestemmelserne i forordning nr. 3, som sagen *Labots* drejede sig om. De kompetente nederlandske socialsikringsmyndigheder har ikke desto mindre konsekvent, således som det blev oplyst i indstævntes yderst nyttige indlæg, behandlet de principper, der lå til grund for Domstolens dom i den nævnte sag, som i lige grad gældende ved fortolkningen af forordning nr. 1408/71. Dette er årsagen til indstævntes indrømmelse til fordel for Blottner, da hendes ret til en tysk pension først var blevet fastslået.

Det andet problem, som opstår for Raad van Beroep, skyldes udtrykkene i definitionen af »lovgivning« i artikel 1, litra j) i forordning nr. 1408/71. Den engelske version af denne bestemmelse lyder således:

»For the purposes of this Regulation:

...

(j) 'legislation' means all the laws, regulations, and other provisions and all other present or future implementing measures of each Member State relating to the branches and schemes of social security covered by Article 4 (1) and (2);« [1]

1 — («I denne forordning:
j) betyder udtrykket »lovgivning« for enhver medlemsstats vedkommende bestående eller fremtidig lovgivning, vedtægtsbestemmelser og alle andre gennemførelsesregler, der vedrører de i artikel 4, stk. 1 og 2, nævnte sociale sikringsgrene eller sikringsordninger.»)

(Som Domstolen ved, beskriver artikel 4, stk. 1 og 2 de sociale sikringsgrene, som forordningen gælder for).

Den engelske version af artikel 1, litra j) er i to henseender en smule uklar, men den er i disse henseender ikke på linje med affattelserne på de andre officielle sprog. Det fremgår for det første af de andre versioner, at ordet »laws« skal være »statutes«. De tilsvarende udtryk i de andre versioner er: på dansk »love«, på tysk »Gesetze«, på fransk »lois«, på italiensk »leggi« og på nederlandsk »wetten«. For det andet fremgår det af de andre versioner, at tillægsordene »present or furture« (bestående eller fremtidig) ikke alene henviser til »other ... implementing measures« (andre gennemførelsesregler), thi i de danske, tyske og nederlandske versioner er disse tillægsord placeret før sammenstillingen af navneord »statutes, regulation, etc.« (lovgivning, vedtægtsbestemmelser etc.), medens de i de franske og italienske versioner er holdt i maskulin form og således ikke alene kan henvise til »mesures« eller »misura« (regler).

Artikel 1, litra j) kan således synes at rejse tvivl om, hvorvidt IW, som er en lov, der ikke længere var i kraft, da forordning nr. 1408/71 blev udstedt, kan være omfattet af udtrykket »legislation« (lovgivning) i nogen af denne forordnings bestemmelser, herunder artikel 45, stk. 3.

Raad van Beroep har også henvist til to andre underordnede bestemmelser i forordningen.

For det første: artikel 94, stk. 2, som før den blev ændret ved tiltrædelsesakten på en måde, som ikke er af betydning her, lød:

»Enhver forsikringsperiode samt, i givet fald, enhver beskæftigelses-eller bopælsperiode, der er tilbagelagt efter en medlemsstats lovgivning før denne forordnings ikrafttræden, skal medregnes ved afgørelsen af, om der er erhvervet ret til ydelser efter denne forordning«.

For det andet: afsnit H, stk. 4 i bilag V til forordningen, som har overskriften »Anvendelse af nederlandsk lovgivning om forsikring mod arbejdsudygtighed«, og som bestemmer følgende (afsnit H var oprindelig afsnit F men blev omnummereret ved tiltrædelsesakten):

»a) Ved anvendelsen af bestemmelserne i forordningens artikel 46, stk. 2, anses også beskæftigelsesperioder og dermed ligestillede perioder tilbagelagt i Nederlandene før 1. juli 1967 som forsikringsperioder, tilbagelagt efter den nederlandske lovgivning om arbejdsudygtighed.

b) Perioder, der vil være at medregne i medfør af litra a), anses som forsikringsperioder tilbagelagt efter en lovgivning af den i forordningens artikel 37, stk. 1, omhandlede karakter.«

Som Domstolen ser, gælder litra a) kun ved anvendelsen af artikel 46, stk. 2. Litra a) henviser ikke til artikel 45. Raad van Beroep rejser under hensyn hertil og til brugen af ordet »også« i litra a) det spørgsmål, om litra a) ikke er beregnet til alene at finde anvendelse på en arbejdstager, som (ligegyldigt i hvor kort en periode) har været omfattet af WAO: om alene en sådan arbejdstager kan kræve at få medregnet »også« forsikringsperioder, som den pågældende har tilbagelagt efter IW. Raad van Beroep rejser samtidig spørgsmålet om, hvilken betydning der skal tillægges litra b), som faktisk anser forsikringsperioder, der er tilbagelagt under IW, for at være blevet tilbagelagt under lovgivning af type A.

Raad van Beroep har forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

»1. Er det efter artikel 45, stk. 3, 1. pkt. i forordning (EØF) nr. 1408/71 — under hensyn til denne bestemmelses tilblivelseshistorie — tilstrækkeligt til at erhverve ret til ydelser i medfør af forordningens artikel 40, som skal udredes af en medlemsstats institution, at en arbejdstager, der på tidspunktet for den principielt af forsikringen dækkede forsikringsbegivenheds indtræden er omfattet af en anden medlemsstats lovgivning eller,

hvis dette ikke er tilfældet, kan gøre krav på ydelser efter en anden medlemsstats lovgivning, *alene* kan påvise forsikringsperioder eller i det mindste beskæftigelsesperioder som arbejdstager, tilbagelagt af ham efter førstnævnte medlemsstats lovgivning eller øvrige retsforskrifter, som ikke var lovgivning i betydningen af artikel 45, stk. 3,1. pkt., og som på det i artikel 94, stk. 2 nævnte tidspunkt ikke længere var bestående retsforskifter i betydningen af forordningens artikel 1, litra j), også når henses til artikel 45, stk. 3, 2. pkt. (altså selv om han aldrig har været omfattet af den førstnævnte medlemsstats lovgivning i betydningen af artikel 45, stk. 3, 1. pkt.)?

2. a) Har reglen i afsnit H, stk. 4, litra a) i bilag V til ovennævnte forordning betydning ikke alene for anvendelsen af den eneste artikel, der er nævnt i denne bestemmelse, nemlig artikel 46, stk. 2, men også — i henseende til stk. 4, litra b) — for erhvervelsen af en ret til ydelser ifølge artikel 45, stk. 3?

   b) Eller har reglen i nævnte stk. 4, litra a), når henses til det deri anførte ord »også«, blot den betydning, at det først er når der af artikel 45, stk. 3 og på grundlag af (tidligere), efter den nederlandske lov om uarbejdsdygtighedsforsikring tilbagelagte forsikringsperioder kan udledes ret til ydelser, der skal afholdes af den nederlandske institution, at ikke alene forsikringsperioder tilbagelagt efter denne lov men også beskæftigelsesperioder som arbejdstager og dermed ligestillede perioder, som er tilbagelagt i Nederlandene før den 1. juli 1967, skal betragtes som forsikringsperioder tilbagelagt efter den nævnte nederlandske lov ved anvendelse af forordningens artikel 46, stk. 2?«

Mine herrer, jeg mener ikke, at artikel 1, litra j) i sig selv medfører, at IW udelukkes fra det mulige område for udtrykket »lovgivning« i artikel 45, stk. 3. Fire betragtninger leder mig til denne slutning.

For det første mener jeg, at ordlyden af artikel 1, litra j) tyder på, at dens formål ikke er at udelukke noget som helst fra området for udtrykket »lovgivning«, men snarere at give dette udtryk en vid definition, der omfatter enhver foranstaltning, herunder også fremtidige foranstaltninger. Det skal bemærkes, at den ikke definerer ordet »bestående« ved henvisning til en bestemt dato, hverken datoen for udstedelsen af forordningen eller datoen for offentliggørelse eller dens ikrafttræden eller nogen som helst anden dato.

For det andet mener jeg ikke, at det på området for social sikring under nogen omstændigheder er realistisk at forsøge at drage en skarp skillelinje mellem tidligere og bestående lovgivning. I de fleste, om ikke i alle medlemsstaterne, er socialsikringslovgivningen genstand for hyppige forandringer, undertiden i form af almindelig ændring, undertiden i form af sammenlægning, undertiden i form af ophævelse og genudstedelse med ændringer og måske undertiden i andre former. Hvor der sker forandring, varierer omfanget af, hvorvidt det, som er sket i fortiden, er af betydning for fremtiden, en hel del. Det blev oplyst for Domstolen, at selv i det tilfælde, hvor IW blev afløst af WAO, trådte nogle af bestemmelserne i sidstnævnte lov i kraft før den 1. juli 1967, nemlig den 1. september 1966, og at visse overgangsbestemmelser stadig blev anvendt efter den 1. juli 1967. Jeg finder det derfor umuligt at tillægge forfatterne til artikel 1, litra j) en hensigt til at drage en sådan skillelinje.

For det tredje, hvis det skulle antages, at artikel 1, litra j) betyder, at tidligere lovgivning ikke er »lovgivning«, for så vidt angår forordning nr. 1408/71, ville dette betyde, at tidligere lovgivning ikke var »lovgivning«, for så vidt angår (blandt andet) artikel 94, stk. 2. Dette ville føre til en åbenbar absurditet.

Det ville betyde, at forsikringsperioder og i givet fald beskæftigelses-eller bopælsperioder, som en arbejdstager har tilbagelagt efter en medlemsstats lovgivning før datoen for forordningens ikrafttræden, kun kan tages i betragtning ved fastsættelsen af hans ret til ydelser efter forordningen, hvis denne lovgivning tilfældigvis var gældende på datoen for forordningens ikrafttræden. Ikke alene ville virkningen af en sådan bestemmelse nødvendigvis være vilkårlig, men forfatterne til forordningen kunne end ikke have vidst, da de vedtog den, hvilken virkning den ville få, thi forordningen skulle træde i kraft den første dag i den syvende måned efter offentliggørelsen i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* af en gennemførelsesforordning, som endnu ikke var blevet udstedt, jf. artiklerne 97 og 99. (Da det kom til stykket, blev gennemførelsesforordningen udstedt ni måneder senere som Rådets forordning (EØF) nr. 574/72). Kommissionen foreslår, at artikel 1, litra j) fortolkes som udelukkende »anvendelse« i en bestemt sag men ikke som udelukkende, at forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter tidligere lovgivning, tages i betragtning ved beregningen af ydelserne. Noget sådant kan meget vel være den almindelige virkning af forordning nr. 1408/71 taget under ét, men jeg mener ikke, hvis det forholder sig således, at dette i så fald skyldes artikel 1, litra j), hvis kortfattede ordlyd ikke opstiller en sådan sondring.

Endelig tænker jeg på, at Court of Appeal of England and Wales i sagen *Jobbins/Middlesex County Council* [1949] 1 K.B. 142 statuerede, at i en sammenhæng som den, der vedrører pensionslovgivning, skal en definitionsbestemmelse, i mangel af tvingende ordlyd, ikke fortolkes således, at den ophæver rettigheder, som er tillagt ved gældende bestemmelser (jf. især Cohen L. J., siderne 157-158, Scott L. J., siderne 160-161 og Wrottesley L. J. side 163).

Idet jeg i øjeblikket ser bort fra enhver yderligere betragtning angående betydningen af artikel 94, stk. 2, skal jeg nu beskæftige mig med afsnit H, stk. 4 i bilag V. Den ligner i det store og hele bilag C, III, afsnit B, litra b) (vedrørende ydelser til enker og forældreløse) i forordning nr. 3, som især var omtvistet i sagen *Labots*. Det er fristende at foreslå, at de to bestemmelser fortolkes ens, og Kommissionen foreslår faktisk noget sådant.

Men jeg mener ikke, at dette er muligt. Bestemmelsernes ordlyd er forskellig, især for så vidt som bilag G, III, afsnit B var bestemt til at gælde med henblik på artiklerne 27 og 28 i forordning nr. 3, som svarer til artiklerne 45 og 46 i forordning nr. 1408/71. Hvis man i bilag V (afsnit H, stk. 4) indfortolker en henvisning til artikel 45, vil dette efter min mening være at øve for meget vold mod bilagets ordlyd, endog når henses til sammenhængen mellem artikel 45 og artikel 46, stk. 2. Jeg mener derfor, at bilag V, afsnit H, stk. 4 kun gælder med henblik på artikel 46, stk. 2. Dette betyder imidlertid ikke, at der af dens udtryk kan udledes en hensigt fra forfatterne til forordning nr. 1408/71 til at udelukke en arbejdstager, som har været omfattet af IW men aldrig af WAO, fra ydelsen efter artikel 45, stk. 3 og følgelig efter artikel 46, stk. 2. Bilag V, afsnit H, stk. 4 forekommer mig at være neutral i så henseende. Dets virkning er, kort sagt, at forsikringsperioder, som en arbejdstager, som artikel 46, stk. 2 finder anvendelse på, har tilbagelagt efter IW, skal behandles, som om de er tilbagelagt efter WAO. En følge heraf er, at disse perioder skal behandles således i de beregninger, som den kompetente myndighed i en medlemsstat, hvis lovgivning er af type B, skal foretage i medfør af artikel 46, stk. 2: dette synes at være bestemt ved artikel 46, stk. 2, litra a). En anden følge heraf er, at disse perioder i medfør af litra b) skal behandles således ved den beregning, som den kompetente myndighed i en medlemsstat, hvis lovgivning er af type A, skal foretage af det »teoretiske beløb for ... ydelse(n)« i medfør af artikel 46, stk. 2, litra a): især skal »det teoretiske beløb for den ydelse«, som den pågældende arbejdstager kan gøre krav på

i Nederlandene, ikke ved henvisning til de perioder, som han har tilbagelagt efter IW, forhøjes ud over, hvad det er efter WAO. Der kan, som Kommissionen anfører, være andre virkninger. Men som jeg har nævnt, er der intet af dette, som efter min mening påvirker spørgsmålet: hvornår medfører artikel 45, stk. 3, at artikel 46, stk. 2 finder anvendelse?

Jeg mener, at svaret på dette spørgsmål især vedrører fortolkningen af artikel 45, stk. 3. Indstævnte og Kommissionen fremfører samstemmende, at det af hensyn til overensstemmelsen med det princip, som Domstolen baserede sin afgørelse i sagen *Labots* på, må statueres, at en vandrende arbejdstager, som alene har været omfattet af IW, i lige så høj grad er berettiget til ydelsen efter artikel 45, stk. 3 som en arbejdstager, der har været omfattet af både IW og WAO, eller en arbejdstager, der alene har været omfattet af WAO. Jeg er enig heri, og jeg mener, at artikel 94, stk. 2, så langt den rækker, også peger mod denne slutning. Jeg mener heller ikke, at dette er en konklusion, som fordrejer ordlyden af artikel 45, stk. 3. Henvisningen i begyndelsen af bestemmelsen til »en medlemsstats lovgivning« er under alle omstændigheder, i hvert fald for så vidt angår denne sag, en henvisning til Nederlandenes lovgivning. De efterfølgende ord (»som gør tilkendelse af ydelser betinget af osv.«) beskriver, hvordan denne lovgivning i øjeblikket virker, men de udelukker ikke, hverken udtrykkeligt eller implicit, muligheden for, at den tidligere kan have virket anderledes. Den efterfølgende henvisning til »nævnte lovgivning« i den vigtige sætning »ikke længere er omfattet af nævnte lovgivning« er også efter min mening en simpel henvisning til Nederlandenes lovgivning: den er ikke alene en henvisning til den lovgivning, som gælder i øjeblikket.

Jeg foreslår derfor følgende svar på de spørgsmål, som Raad van Beroep har forelagt Domstolen:

1. I et tilfælde, hvor en medlemsstats lovgivning for tiden gør tildeling af ydelser betinget af, at en arbejdstager er omfattet af denne lovgivning på tidspunktet for forsikringsbegivenhedens indtræden og ikke opstiller noget krav om forsikringsperiodernes længde, hverken med henblik på retten til eller med henblik på beregningen af ydelser, er en arbejdstager, som alene var undergivet denne lovgivning på et tidspunkt, da der gjaldt andre betingelser for tildeling af ydelser i henhold hertil, ikke af denne grund udelukket fra at erhverve ret til ydelser efter nævnte lovgivning i medfør af artiklerne 40 og 45, stk. 3 i forordning (EØF) nr. 1408/71, uanset om ændringen af de pågældende betingelser blev gennemført før eller efter forordningens ikrafttræden.

2. Bilag V, afsnit H, stk. 4 i forordning nr. 1408/71 finder kun anvendelse med henblik på forordningens artikel 46, stk. 2 og vedrører ikke spørgsmålet, om denne bestemmelse i et særligt tilfælde selv finder anvendelse i medfør af artikel 45, stk. 3.